Poštnina plačana v gotovini

Leto XXIV.

TRGOVSKI LIST

Številka 23.

Naročnina za Jugoslavijo: celoletno 180 din (za inozemstvo: 210 din), za ½ leta 90 din, za ¼ leta 45 din, mesečno 15 din. Tedenska izdaja za celo leto 60 din. Plača in toži se v Ljubljani.

Časopis za trgovino, industrijo, obrt in denarništvo

Uredništvo: Ljubljana, Gregorčičeva ulica 23. Tel. 25-52. Uprava: Gregorčičeva ul. 27. Tel. 47-61. Rokopisov ne vračamo. — Račun pri poštni hranilnici v Ljubljani št. 11.953.

Izhaja vsak ponedeljek, sredo in petek

Ljubljana, ponedeljek 24. februarja 1941

Cena posamezni številki din 1·50

Ni krivda zasebne iniciative

V poslovnem poročilu oddelka za trgovino, obrt in industrijo na zadnjem zasedanju banskega sveta dravske banovine se pravi v uvodnem delu o gospodarskem položaju med drugim tudi naslednje:

»Hitrejšo prilagoditev narodnega gospodarstva zahtevam sedanjosti ovira v veliki meri dejstvo, da naše narodno gospodarstvo v dobi svobodnega udejstvovanja ni izvedlo racionalizacije obratov in normalizacije proizvodnje, kakor so to storila sosedna uravnavana narodna gospodarstva, in da je bilo po večini brez zadovoljivih zalog blaga in surovin. Tudi se ni pripravilo za uporabo surovinskih nadomestkov.«

Ker bi se te besede mogle razumeti tako, kakor da bi bila svobodno gospodarstvo in zasebna iniciativa kriva, če se nista izvedli normalizacija in racionalizacija in če ni bilo zadosti zalog blaga, smatramo za potrebno, da nastopimo proti takšnemu zmotnemu mnenju. Kajti če so se ti nedostatki v resnici pojavili, ni tega krivo ne svobodno gospodarstvo, še manj pa zasebna iniciativa.

Nasprotno je res, da je skoraj vse, kar se je glede racionalizacije doseglo, edinole zasluga zasebne iniciative. Doseženi uspehi pa nikakor niso majhni, kakor kažejo naša industrijska podjetja, pa če pogledamo v največja, srednja ali tudi mala. Ni v državi rudnika, ki bi bil tehnično opremljen tako kakor so premogovniki TPD. A vse to je storila edino zasebna iniciativa. Ravno tako ni nobeno podjetje v državi na tej tehnični višini ko KID. Vse naše papirnice so najmoderneje opremljene, naše tekstilne tovarne naročajo najmodernejše stroje, skratka vsak podjetnik si prizadeva, da bi bilo njegovo podjetje tehnično na višku. Zato tudi morejo izdelki naših tovarn že danes konkurirati s tujimi.

Pri tem svojem prizadevanju pa doživljajo podjetja vedno manj podpore od države. Tako je bil odpravljen carine prost uvoz strojev, kar je zelo otežkočalo modernizacijo obratov. Poleg tega prav nihče ne pomaga industriji s cenenim kreditom. Za falitne zadruge ali zadružne organizacije so bili deset in desetmilijoni na razpolago, za krepko razvijajoče se podjetje, ki je neprestano ustvarjalo nove možnosti zaposlitve ljudi, ni bilo nobenega kredita. Nasprotno so se nalagala industriji vedno nova in nova javna bremena in mnoge občine so mislile, da morajo tovarne na njih ozemlju plačevati sploh vse občinske izdatke. In kaj so storile javne oblasti za pocenitev električnega toka, pogonskega materiala itd.? Z novimi taksami se je podražil material in podražil električni tok. Ni pa tudi mogoče reči, da bi vse razne občinske in druge trošarine, uvoznina itd., bile v korist modernizaciji obratov. Zasebna iniciativa je storila svojo dolžnost in če niso naši obrati vseskozi na višku, potem tega zasebna iniciativa pač ni niti najmanj kriva.

Še manj pa more biti zasebna iniciativa ali pa svobodno gospodarstvo krivo, če ni zadosti zalog. Nasprotno je izven slehernega dvoma, da pri svobodnem gospodarstvu surovin sploh ne bi manjkalo. Prav tako pa je nesporno, da bi zasebna iniciativa poskrbela in tudi dosegla, da bi imeli zadostne zaloge vsega potrebnega blaga, samo če bi se zasebni iniciativi pustila svoboda nabave. Te svobode pa ni imela že dolgo pred vojno in marsikatero podjetje preživlja danes krize in težave zaradi pomanjkanja surovin samo zato, ker ni dobilo deviznega dovoljenja za uvoz blaga.

Tudi naša trgovina bi bila danes vse drugače založena, če bi dobila vedno naprošena uvozna dovoljenja. Teh dovoljenj pa dostikrat ni bilo mogoče dobiti niti za najpotrebnejše predmete. Saj se še danes dogaja, da se delajo težave ljudem, ko skušajo uvoziti neobhodno potrebno blago.

Več ko jasno je zato, da je tu zasebna iniciativa z vso utemeljenostjo mogla nastopiti kot tožitelj, ker se tako mnogokrat tudi njeni najbolj tehtni predlogi niso upoštevali. Vedno se je še izkazalo, da je bilo škodljivo za celoto, ker se niso upoštevali, kljub temu pa niti danes ne moremo reči, da se že vsaj v večji meri upoštevajo.

Kaj prinaša današnja številka:

Poročilo oddelka za trgovino, obrt in industrijo.
Mussolinijev govor.
Izgube naše trgovske mornarice.
Ameriška vojna naročila.
Pred važnimi lesnimi pogajanji.
Navodila za prijavo surovih kož.
Blagovna tarifa na železnici se bo zvišala.

Kontrola cen povzroča nove težave trgovini

Opozorilo Zbornice za TOI

V zadnji številki smo objavili novi seznam predmetov, ki so pod kontrolo cen. Z novim seznamom se je razširila kontrola na številne nove predmete, ki pa niso vedno tudi zadosti jasno označeni. Že zaradi tega bodo nastale nove in številne težave. Nikakor tudi ne gre, da se kar neprestano menjava seznam predmetov pod kontrolo, ker mora na ta način nastati kaos. Naj se najprej dobro premisli, kateri predmeti pridejo pod kontrolo, potem pa naj to tudi drži, da bodo ljudje vedeli, pri čem da so.

V svojem opozorilu opozarja zbornica tudi na to napako, ker je bil objavljen samo seznam predmetov, ki so pod kontrolo cen, niso pa bila objavljena tudi **navodila** ter je zato nastala v trgovini in proizvodnji teh predmetov velika nejasnost, ki kvarno vpliva na promet in škoduje tudi redni oskrbi prebivalstva s potrebnimi potrošnimi predmeti.

Posebna težava pa je nastala za trgovino in oskrbo prebivalstva, ker se že tri tedne ne dovoljujejo nobena zvišanja cen, oz. se prošnje za zvišanja cen sploh ne rešujejo. To ima vedno bolj slabe posledice za trgovino in vse gospodarstvo. Trgovci so v največji zadregi, kako naj postopajo z blagom, ki so ga v januarju naročili in za katero so predložili pristojnim oblastvom prošnje, podprte z vsemi predpisanimi in potrebnimi dokumenti. Zvišanje cen se jim ne dovoli, po starih cenah pa kratkomalo ne morejo prodajati, ker se je cena blaga zvišala. Vendar ne more nihče zahtevati od njih, da prodajajo blago v izgubo in v lastno škodo? Odjemalci pa zahtevajo blago in tako je trgovec v neprestani nevarnosti, da bo prijavljen oblastem, da kupiči blago in ga ne prodaja, če pa blago prodaja, pa uničuje svoj obrat, ker bi moral prodajati v izgubo. To jasno kaže, da je sedanje stanje neznosno in da je bila prepoved dovoljevanja višjih cen zelo slabo premišljena. Povzročila bo silno pomanjkanje blaga, kar bo zopet povzročilo kupičenje in dvig cen, torej ravno nasprotno od tistega, kar se je s prepovedjo nameravalo doseči.

Če se je že hotelo ustaviti dovoljevanje višjih cen, bi se morala na vsak način določiti **neka prehodna doba**, da bi se ljudje vedeli ravnati. Popolnoma zgrešeno je bilo, da se kar čez noč ne rešujejo prošnje za zvišanje cen, ker bi se moral pustiti ljudem čas, da se za novo stanje pripravijo.

Pa tudi za razširjenje kontrole cen na nove predmete bi se morala določiti neka prehodna doba. Na vsak način pa vsaj za ono blago, za katero so bile prošnje za zvišanje cen že vložene.

Nekatere skupine predmetov so v novem seznamu označene kolektivno, da so mogoča **različna tolmačenja** in različno pojmovanje, kateri predmeti so mišljeni. Mnogo bolj jasno bi bilo, če bi se vzela za podlago carinska tarifa ali tarifa skupnega davka. Če že imamo neko določeno označbo predmetov, ki se je kolikor toliko udomačila, naj se ne uvajajo nove označbe, ki morajo povzročiti samo nove zmešnjave.

Posebno nejasna je v novi odločbi **označba tekstilnih predmetov**, ker je ta popolnoma nesistematična in nestrokovna. Poleg tega vsebuje tudi predmete, ki se manj trošijo, dočim so izpuščeni predmeti, ki jih trošijo najširši sloji, in ki bi ravno zato morali priti pod kontrolo cen.

Upravičeno opozarja zbornica v svoji vlogi tudi na to, da bo potreben za kontrolo tako velikega števila predmetov **mnogo večji upravni aparat**, če se noče, da nastane popoln zastoj v trgovini. Pri tem pa ni nobenega jamstva, da bo ta dražji aparat tudi dal zaželene učinke.

V posebno težavnem položaju pa je **vsa uvozna trgovina**. Ali ta sploh še more naročati blago v tujini, ko pa ji je vzeta podlaga za kalkulacijo? Pri tem pa je treba opozoriti na to, da se danes **mnogi predmeti**, ki so zelo potrebni za prehrano in potrošnjo, **še dobe**, da pa po vsej verjetnosti v doglednem času teh predmetov sploh ne bo mogoče dobiti ali pa **le za mnogo višje cene in z mnogo večjimi težavami**. V interesu prebivalstva in države je, da imamo čim več potrebnega blaga, zato pa je vseskozi napačno, če se ovira nabava blaga. Čim manj blaga je v deželi, tem bolj rastejo cene. Tega res ni treba še posebej dokazovati.

Posebnost svoje vrste pa je, da bo imela prepoved reševanja prošenj za zvišanje cen ta učinek, da trgovci ne bodo mogli naročati blaga po sedanjih ugodnejših cenah, temveč šele kasneje, ko bo blago mnogo dražje. Naj si vsak sam napravi sodbo o takšnih predpisih.

V zvezi s prej navedeno prepovedjo so listi objavili tudi opozorilo trgovcem, naj sedaj ne naročajo blaga v tujini po višjih cenah, kakor pa so cene, ki so sedaj dovoljene. Ko je bil ta poziv objavljen, je bilo hipoma vse polno kupčij v zraku. Ali se naj vse kupčije stornirajo, ali naj ostanejo potrošniki brez blaga? Kaj naj store trgovci in uvozniki? Kaj naj store tovarnarji, ki so naročili surovine v tujini?

Vse te nejasnosti znova dokazujejo, kako napačno je, če se izdajajo gospodarski predpisi, ne da bi se prej zaslišale naše gospodarske organizacije in ne da bi se prej vprašale za mnenje vsaj naše zbornice, ki so vendar postavljene zato, da so posvetovalni organi državne uprave. Tem bolj se moramo čuditi, da se zbornice ne vprašajo za mnenje, ker bi bila državna uprava s sodelovanjem zbornic zelo razbremenjena v svojem delu, poleg tega pa bi mogli tudi gospodarski krogi na podlagi zbornič nih navodil bolj pravilno izvajati predpise. Izguba je torej dvojna, zato pa se mora tudi tem bolj obžalovati!

Zasedanje banskega sveta končano

V soboto popoldne je bilo zaključeno 13. redno zasedanje banskega sveta dravske banovine z zaključnim govorom bana dr. Natlačena. V petek je podal načelnik g. **Trstenjak** poslovno poročilo oddelka za trgovino, obrt in industrijo. Poročilo objavljamo v obširnem izvlečku v današnji številki. Poročilu je sledila obširna debata, o kateri bomo poročali v prihodnji številki.

Nato je podal načelnik finančnega oddelka **dr. Filip Orel** poročilo o novem proračunu dohodkov in izdatkov. Navedel je, da se novi davki ne uvedejo, pač pa se zviša trošarina na pivo od 60 na 100 din pri hl ter taksa za prenos nepremičnin. Zaradi zvišanih drž. davkov se bo zvišal tudi donos banovinskih doklad.

Sledil je

govor svetnika Ivana Avseneka.

Iz njegovega govora navajamo:

Banovinski proračun je pod vplivom pavperizma, saj znaša v denarju izraženo manj kakor pri nas potrošnja piva ali sladkorja. Sam Prevod ima višje bilančne številke kakor banovinski proračun.

Nastaja vprašanje: ali naj poleg banovinskega ustvarjamo nove proračune ali pa povečamo banovinski. Morda je sedaj za zvišanje banovinskega proračuna ugoden trenutek, ker se drž. finance razvijajo ugodno. Potrebno pa je, da dobe **samoupravni proračuni možnost samostojnega razvoja.**

Nato je govoril g. Avsenek **o državnem proračunu**, ki je za redne izdatke zadostno dotiran, ne pa tudi za izredne. Do konca se mora izvršiti razdelitev državnih izdatkov na redne in izredne. Presoja izrednih izdatkov je sicer težavna, toda razčiščenje se je že začelo. Za kritje teh izdatkov potrebujemo na leto 6—7 milijard din. Te izdatke ni mogoče pokriti na način kakor smo delali doslej, temveč treba jih bo kriti z davki in posojili.

Ustanoviti bi se morala posebna ustanova, kateri bi dali ves dohodek od posebnega prispevka za drž. obrambo. Nastala bi posebna amortizacijska blagajna, ki bi bila od fin. ministra neodvisna. Toda teh 600 milijonov je premalo in zato se mora izdelati izredni državni proračun. Poleg tega bo potreben apel na posojilodajalce. **Postopek mora biti radikalen in vsak mora dati.**

Potrebna pa je tudi **ustalitev cen. Demagogija draginje ne bo ustavila.** Cene se morajo ustaliti, tudi če bi trpeli nekateri stanovi. Ne smejo se neprestano zviševati cene kmetijskih pridelkov in mezd. Potrebne bodo žrtve. **Tudi policijski ukrepi ne bodo ustavili draginje.** Potrebno je, da se vsakdo zaveda, da so danes žrtve potrebne.

Banovinski proračun je ostal na isti višini, čeprav so cene narasle za 50%. Moral se bo prilagoditi novemu stanju.

Rešiti pa se mora tudi vprašanje razdelitve blaga. Ponudba in povpraševanje sta prišla iz ravnovesja. Potrebno je, da postane naš **razdeljevalni sistem samosvoj**, ker se to vprašanje z dirigiranjem iz centrale ne more rešiti.

Končno je govoril g. Avsenek še o **uravnavanem gospodarstvu**, ki je politično. Omenja težave v zunanji trgovini. Tudi tu ne veljajo vedno samo gospodarski, temveč tudi politični oziri. Podobno je z našim **izvozom živine**, ki bi jo manjše države rade kupovale, navezani pa smo le na izvoz v dve velesili. S tem v zvezi nastaja tudi vprašanje, kako je z našimi **cenami**. Ali naj pri zvišanih cenah doma izvažamo v tujino po nespremenjenih cenah? Ali naj stalno dopuščamo zviševanje klirinških tečajev? Nimamo v svojih rokah tvoritve cen, ker jih sami nismo ustalili.

Sledila je še krajša debata, nakar je bil brez debate sprejet proračun bednostnega sklada.

Na popoldanskem zasedanju je bila soglasno sprejeta uredba o spremembi uredbe o občinskih uslužbencih.

Sledile so številne resolucije banskih svetnikov, ki so bile večinoma sprejete.

V imenu svetnikov se je nato g. **Nande Novak** zahvalil najvišjim činiteljem v državi in vladi za njih uspešno politiko ter se poklonil spominu dr. Antona **Korošca**. Vsi moramo delati, da bomo na znotraj čim bolj konsolidirani na zunaj pa močni, ko letos prevzame vladarsko oblast **kralj Peter II.** (Živahne ovacije).

Zasedanje je zaključil **ban dr. Natlačen** z govorom, v katerem se je zahvalil za priznanje svetnikov, hkrati pa tudi sam izrekel svetnikom svojo zahvalo za njih vestno delo. Mnogo pobud so dali svetniki in po možnosti bo te upošteval.

Ob koncu svojega govora se je spominjal sedanjih težkih časov ter naglasil, da mora vsak storiti svojo dolžnost do naroda in do države.

Poročilo načelnika
oddelka za TOI g. A. Trstenjaka na zasedanju banskega sveta

Na petkovi seji letošnjega zasedanja banskega sveta je podal načelnik oddelka za trgovino, obrt in industrijo g. A. Trstenjak obširno poročilo o stanju našega gospodarstva ter o delu oddelka. Iz njegovega poročila posnemamo:

Gospodarske razmere so bile pod vplivom vojne. Ko so prišle države severne Evrope v krog vojskujočih se držav, je bilo to nekaterim panogam našega gospodarstva v korist. Tako je našel naš les boljši odjem. Z vstopom Italije v vojno pa se je položaj popolnoma spremenil, ker je postalo Sredozemsko morje prostor vojnih operacij.

Naše gospodarstvo je doslej temeljilo na načelu proste trgovine. Sedaj pa se je moralo prilagoditi uravnavanemu gospodarstvu sosednih držav, hkrati pa moralo gledati na to, da dobi potrebne surovine in da po možnosti najde za naše blago nove trge.

Ker je uravnavano gospodarstvo naših sopogodbenikov v izmenjavi blaga zahtevalo organizacijo naše zun. trgovine na novih temeljih, je moralo pasti načelo svobode v gospodarstvu in država je začela posegati v gospodarstvo. Tako so nastali **začetki uravnavanega gospodarstva.** Poleg deviznega, kliringškega in kontingentnega sistema pri izmenjavi blaga je bila uvedena tudi strožja **kontrola uvoza in izvoza.** V ta namen je bila tudi ustanovljena **direkcija za zun. trgovino.** Njena ekspozitura v Ljubljani začne v kratkem poslovati. Pripravljajo se tudi prisilne organizacije uvoznikov in izvoznikov. (Gospodarski ljudje te zajednice odklanjajo kot nepotrebne. Op. ured.)

Pokazala pa se je tudi potreba, da se **uravna izmenjava blaga tudi na domačem trgu.** Zaradi slabe letine se je poleg odrejenega režima v prometu oljaric uvedel še državni režim v trgovini s pšenico in koruzo.

Uvedba uravnavanega gospodarstva je bila pri nas posebno težavna, ker nismo imeli za to niti potrebnih načrtov, niti statističnih podatkov niti znanstvenih zapiskov. Ovira za hitrejšo prilagoditev gospodarstva na nove razmere je bila tudi v tem, ker se še ni izvedla racionalizacija obratov in normalizacija proizvodnje. Manjkalo je tudi surovin, surovinski nadomestki pa niso bili pripravljeni.

Vendar pa se je moglo gospodarstvo Slovenije tudi v teh težkih razmerah udejstvovati, kar dokazuje, da ni umetna tvorba, temveč večinoma trdno povezano z ozemljem Slovenije.

Industrija, obrt in trgovina so lani skupno zaposlovale nad 134 tisoč delojemalcev. Vidi se, da se gospodarska struktura Slovenije spreminja v prilog pridobitne delavnosti industrije, obrta in trgovine. Ker se kmetijska površina Slovenije ni zvišala niti povečal njen donos, si mora narodni prirastek iskati kruha izven kmetijstva. Ni računati, da bi se to stanje moglo znatneje popraviti in zato se mora stremeti za tem, da se zaposli prirastek v trg., obrtu in industriji, ker se le na ta način more dvigniti življenjska raven naroda in odpraviti sezonsko in stalno izseljevanje, ki je le v škodo naroda.

Nato je poročal g. načelnik

o upravni službi.

Posli zaradi uravnavanega gospodarstva so začeli prekašati posle po obrtnem zakonu. Ti posli so vsi nujni, ker so **roki ministrskih uredb tako kratki,** da **komaj priskrbi** oddelek gospodarstvenikom pravočasno njim potrebne dokumente, ki jih potrebujejo pri izvozu, uvozu, dodeljevanju blaga itd.

Popolen nedeljski počitek v frizerski stroki je bil razširjen na Jesenice in Koroško Belo.

Trgovine ponekod prostovoljno uvajajo nedeljski počitek.

Policijska ura je bila na novo urejena. Banska uprava skuša doseči omejitev števila gostinskih obratov. Novi obrati se do konca l. 1941. ne bodo več dovoljevali.

Zbornica za TOI je po navodilih trg. ministrstva izvedla reorganizacijo obveznih obrtnih združenj ter se bo število njih zmanjšalo za $^2/_3$.

Ustanovila se je samostojna **obrtna zbornica** v Ljubljani.

Gibanje obrtov kaže le neznaten porast, a niti ta ni nastal zaradi konjunkture, temveč gre le za osebne spremembe. **Porast izkazujejo le dovolila za trgovinske agenture in za gospodarske svetovalce.**

Lani so bile ustanovljene 4 nove delniške družbe s skupnim kapitalom 3,150.000 din (a še tu ne gre za nova podjetja, temveč le za spremembo samostojnih podjetij v delniško družbo).

Tri delniške družbe so povečale svojo glavnico za skupno 36,000.000 din.

Denarni zavodi so se še nadalje konsolidirali. Nekateri so znova povečali znesek oprostitve vlog. Zaupanje v denarne zavode ni splahnilo. 4 obč. hranilnice so se odpovedale zaščiti, da je danes pod zaščito še 14 obč. hranilnic. Zaupanje v denarne zavode je naraslo in so proti koncu leta narasle hranilne vloge zopet nad milijardo din. Preosnova obč. hranilnic po novih pravilih je večinoma končana.

Pospeševanje obrta in hišne delavnosti.

Za obrtno pospeševanje je bilo v proračunu določeno 263.600 din (kakor prej), od česar je šlo za osebne 33.600, za materialne izdatke pa 230.000 din.

Poleg tega je trg. ministrstvo iz čistega dohodka drž. razredne loterije nakazalo za dvig domače hišne delavnosti in podporo malih obrtnikov 200.000, Zavodu za pospeševanje obrta Zbornice za TOI pa 40.000 din.

Iz proračunskih sredstev se je priredilo 29 obrtnih tečajev, katerih se je udeležilo 599 mojstrov ali povprečno vsakega nad 20. Za vodstvo tečajev sta na razpolago dva stalna drž. učitelja in 1 banovinski honorarni učitelj za lesno stroko.

Za nakup strojev in orodja je bilo dovoljenih obrtnikom in zadrugam 200.000 din. Za vzorno lončarsko peč v Mlaki pri Komendi je banska uprava nabavila elektromotor in 1 cirkularko.

Knjižnica banske uprave za obrtnike šteje 1235 knjig. Knjige se posojujejo obrtnikom brezplačno.

Strokovno šolstvo

Statistika strokovnega šolstva je naslednja:

šole	število šol	razredov	učencev	učiteljev
občne strok. nad.	38	164	5061	386
spec. strok. nad.	8	60	1366	103
grem. trg. nad.	10	27	651	66
občasni strok. tečaji	34	43	1145	124
skupno	90	294	8223	679

Koliko vajencev je brez slehernega strokovnega pouka poročilo ne navaja, dasi je to za pravilno sodbo potrebno.

Število strokovnih šol se je lani zvišalo za 7, število učencev pa za 871.

Vsi vzdrževalni stroški za strokovne nadaljevalne šole so znašali 2,042.998, h katerim so prispevali: banska uprava 457.123 din, občine 913.117, Zbornica za TOI 85.540, trg. gremiji 17.350, združenja obrtnikov 28.995, vajenci 481.592, drugi prispevki 22.570 in proračunski preostanki iz l. 1938./39. 37.100. (Banska uprava je torej prispevala eno četrtino, kar je po našem mnenju premalo.) Tu pa niso všteti vzdrževalni stroški za gremialne trgovsko-nadaljevalne šole, gostilničarske in grafične šole.

Banska uprava je finansirala 4 šolske knjige, in sicer: Strokovnoznanstvo za sobno slikarstvo, strokovnoznanstvo za pleskanje in strokovnoznanstvo za napisne slikarje, ki jih je spisal prof. Ivan **Žnideršič** ter predloge za elektrotehnike, ki jih je priredil prof. inž. Rudolf **Skočir.** Za te knjige je izdala banska uprava 83.930. Nadalje je dala za knjigo »Obrtno spisje« 10.000 din. Odkupila je več strokovnih in učnih knjig, ki jih je spisal arch. Rado **Kregar.**

Priredil se je risarski tečaj za učitelje na strokovnih šolah in 14dnevni pedagoški tečaj za mojstre, ki že poučujejo. Ugotovilo se je, da so učila strokovnih šol že popolnoma neuporabna.

Drž. zavod za ženski domači obrt je v reorganizaciji. Pletarska šola v Ptuju deluje dobro.

Na drž. srednji **tehniški šoli v Ljubljani,** ki je za razvoj našega gospodarstva največje važnosti, se je mogel vzdržati pouk le na ta način, da se je porabil ves kredit za nepredvidene potrebe strokovnega šolstva.

Še letos bo pod streho poslopje tehniške tekstilne šole v Kranju. Gradbeni stroški so proračunani na 7,5 milijona din.

Banska uprava je že storila vse potrebno, da se sedanja dvorazredna **nižja tekstilna šola v Kranju** reorganizira v **srednjo tehniško šolo** s tekstilnim odsekom, ki se v 3. letu razdeli v odsek mehaniško-tehniške smeri in v odsek kemično tehnične smeri.

Kvaliteta trgovinskega šolstva se lahko vzporeja, kakor pravi poročilo, **z najboljšimi inozemskimi šolami te vrste.**

Poročilo navaja še delo **banovinske poklicne svetovalnice in posredovalnice,** ki se zelo dobro razvija.

Turizem

Vojna je zelo škodovala tujskemu prometu, kar je razvidno iz statistike turistov:

	1939	1940
domačih gostov	139.347	143.148
tujih	55.793	15.796
skupaj	195.140	158.944
Nočnin:		
domači g.	788.912	724.249
tuji gostje	268.451	60.449
skupaj	1,057.363	784.698

Številke kažejo, da je obisk domačih gostov vsaj nekaj omilil izostanek tujih gostov. Domačemu tujskemu prometu se bo zato morala posvetiti večja pozornost.

Gradivo za sestavo občinskih in banovinskih načrtov za pospeševanje turizma bo v kratkem zbrano.

Turistične občine so imele 1 oktobra 1940. **skupno 309,9 milijona din dolga.** Potrebna bodo zato izredna sredstva, da se ti dolgovi urede in amortizirajo.

Turistični kraji Slovenije imajo 10.377 tujskih sob s 17.811 posteljami. Vsaka postelja pa je bila l. 1940. zasedena le 44 dni ali 12 odstotno na leto. Treba bo zato delati za podaljšanje sezone, da se bo mogla v turizem vložena glavnica obrestovati.

20% prispevek iz pobrane takse na bivanje tujcev v korist tujskoprometnih zvez se je večinoma v redu plačeval. (Da pa je vsa ta taksa napačna, pa tudi ni sporno. Op. ured.)

Organizatorično ni v turistični delavnosti zaznamovati posebnosti. Banska uprava je tudi lani delala za večjo povezanost med vsemi tujsko-prometnimi činitelji.

V teku je **triletka dajanja kratkoročnih kreditov po znižani obrestni 2% meri** za preureditev in modernizacijo gostinskih obratov v turističnih krajih. Posojila daje Hranilnica dravske banovine v omejenem obsegu, razliko v obrestni meri pa krije banovina.

S podporo banovine je ustanovil Zavod za geodinamiko in meteorologijo univerze v 33 krajih **meteorološke postaje.**

Priredilo se je 8 propagandnih tečajev za pospeševanje turizma in gostinstva, katerih povprečni obisk je bil okoli 90 oseb.

Banska uprava je naročila film vzhodnega Pohorja. Film je že izdelan. Pripravlja se filmanje tudi drugih pokrajin.

Banska uprava je podpirala prizadevanja zasebnih turističnih organizacij. Na predlog banske uprave je nakazalo trg. ministrstvo 100.000 din za potrebe turizma v Sloveniji.

Turistični proračuni uradno priznanih krajev so izkazali 2 milijona 349.153 din, tujsko-prometnih društev 1,424.439, tujskoprometnih zvez v Mariboru in Ljubljani 383 tisoč oz. 391.839 in podružnic SPD 2,144.616 din dohodkov. Koliko teh dohodkov odpade na račun taks, žal ni povedano.

Poročilo se končuje s poudarkom o važnosti tujskega prometa za celoto.

Politične vesti

Še vedno je v ospredju mednarodnega političnega zanimanja stališče Bolgarske in Turčije za primer vkorakanja nemških čet na Bolgarsko. Po ameriških vesteh bodo nemške čete vkorakale v Bolgarsko že v kratkem, nekatere vesti napovedujejo to vkorakanje že v 48 urah. Z bolgarske uradne strani se te vesti niti ne demantirajo niti ne potrjujejo. Poroča se tudi, da so Nemci že napravili pontonski most čez Donavo in da je bolgarska vlada tudi že pripravila stanovanja za nemško vojsko. Tudi druge priprave da so že izvršene. Poroča se tudi, da je bilo v Sofiji zaprtih okoli 50 levičarskih voditeljev.

Angleške vesti pa pravijo, da dosedaj še ni znano, da bi katera nemška vojna edinica že prispela na Bolgarsko. Res pa je, da **mnogo znakov kaže, da pride v kratkem do vkorakanja nemških čet na Bolgarsko.** Tako je bil v zadnjih dneh ves železniški promet na Bolgarskem znatno omejen. Na raznih krajih na bregu Donave se opažajo velike priprave za takojšnjo zgraditev pontonskih mostov. Bolgarske oblasti so na več strategično važnih krajih rekvirirale stanovanja, ki bodo po vsej verjetnosti dana nemškim oficirjem. Vendar pa je danes Donava za prehod čet še neprikladna. Angleški poslanik še ni zapustil Sofije in bo odšel iz Sofije šele v trenutku, ko bi bila Bolgarska dejansko zasedena od nemških čet.

Oficiozni turški list »Jeni Sabah« piše, da so Turki hvaležni vsem državam, ki so pravilno razumele pomen in namen bolgarsko-turške deklaracije. Deklaracija nikakor ne **pomeni spremembe turške politike** in kdor jo tako tolmači, ta želi, da bi se Turčija popolnoma umaknila z Balkana. Turški narod brez vznemirjenja, toda z vso pozornostjo spremlja razvoj dogodkov na Balkanu in deklaracija je samo **dokaz aktivnega prizadevanja Turčije, da se ohrani na Balkanu mir.** Turčija neomajno zaupa svojim preizkušenim voditeljem in turški vojak bo storil svojo dolžnost. Turčija ni nikdar v svoji zgodovini prelomila svoje besede in v vsej njeni zgodovini ne bo nihče našel takšnega nečastnega dejanja.

Bolgarski zun. minister je prepovedal ponatis vseh tujih vesti, ki trde, da so Turki zapustili Anglijo in da se je Turčija odpovedala svojih obveznosti do Grčije.

Angleški zun. minister Eden in šef britanskega gen. štaba **Dill** bosta po končani konferenci v Kairi takoj odpotovala v Ankaro.

Mussolini je imel na letnem občnem zboru fašistične organizacije v Rimu velik govor. Dejal je, da bo pogledal fašistom trdo v oči in da jim zmeri temperaturo. Italija ni v vojni šele 8 mesecev, temveč že od februarja 1935. dalje. Prav za prav pa že od l. 1922., ko je razvil fašizem svoje zastave proti demokraciji in plutokratizmu. To je neizogiben pritisk zgodovine. Dosedaj sicer res ni bilo v tej vojni mnogo človeških žrtev, zato pa so bile materialne žrtve velikanske. Iz kontinentalne vojne, ki jo je zaključila bliskovita nemška zmaga v Franciji, se je razvila sedaj kolonialna vojna. Vsa skrb našega štaba je veljala od l. 1935. dalje **Libiji.** Od 1. oktobra 1937. do 31. januarja 1941. je poslala Italija v Libijo 14.000 **oficirjev** in **skoraj 400.000 vojakov** ter velikanske množine vojnega materiala. Poslanih je bilo 1924 topov, nad 11 milijonov granat, 779 oklopnih in nad 14.000 drugih avtomobilov itd. Proti tej vojski je zbrala Anglija 15 divizij, ki so ne popolnoma usposobljene libijske čete premagale ter je bila 10. ital. armada pregažena. Mussolini naglaša, da Italijani vse odkrito priznavajo in se v tem ločijo od Angležev.

Edino oporišče Anglije na kontinentu je bila še Grčija. Zato je bila vojna neizogibna. Grški uspehi so le uspehi taktike, a so silno napihnjeni. Ko pride spomlad in poletje, pride naša doba in naša ofenziva. Angleške izgube so mnogo večje, kakor priznavajo Angleži. Italija bo šla z Nemčijo do konca. **Os bo zmagala** in sicer iz naslednjih vzrokov: 1. Nemški vojni potencial se je silno zvišal. 2. Vojne sile osi so mnogo večje ko v svetovni vojni. 3. Os obvlada vso Evropo. 4. Blokada Anglije postaja vedno hujša. 5. Morala osi je neskončno nad moralo angleškega prebivalstva. Morala italijanskega naroda je nezlomljiva. 6. Pomoč Amerike je nezadostna. 7. Britanski imperij bo razpadel in mnogi njegovi deli se bodo osamosvojili. 8. Fašistična revolucija bo pravičneje razdelila svet. 9. V ponos Italije je, da se je upala pomeriti z Vel. Britanijo. 10. Angleški napad na kontinent je nemogoč. Končno je Mussolini odločno zavrnil, da bi os pripravljala napad na Ameriko. Prej bodo ljudje z Marsa napadli Ameriko ko os.

»Piccolo« piše, da se je posrečilo v zadnjem času zboljšati zvezo med Italijo in Libijo in da so se mogle v Libijo poslati nove čete.

Nemške strateške kombinacije so po »Basler Nachrichten« naslednje: 1. V Berlinu so prepričani, da bo podmorniška vojna, podprta z močno letalsko aktivnostjo omogočila uspešno blokado Anglije. 2. Poostrene in povečane letalske akcije proti angleškim industrijam, prometnim zvezam in tudi vojaškim postojankam bodo zlomile angleško odpornost. 3. Istočasno pa bo Nemčija skušala doseči odločitev na Sredozemskem morju. 4. Možnosti nemške invazije so tako številne, da bo Anglija le težko presodila pravi namen mnogih nemških le navideznih manevrov.

Nedavna konferenca obeh vrhovnih poveljnikov nemške in italijanske mornarice v Milanu je imela po švicarskih poročilih ta namen, da se doseže koordinacija obeh mornaric za veliko pomorsko ofenzivno akcijo proti Angliji.

Angleži poročajo, da so angleške podmornice potopile 6 italijanskih transportnih ladij, med njimi več srednjevelikih po 8000 in več ton.

Britanska admiraliteta je objavila, da so položene mine v srednjem Sredozemskem morju in da se mora smatrati kot nevarno. Objava natančno navaja meje te nevarne cone.

Iz Rima poročajo, da se je izkazala taktika novega italijanskega poveljnika v Albaniji generala **Cavallera** kot zelo uspešna. S svojimi protisunki je dosegel, da se je pri Tepeleniju fronta ustalila navzlic številnim grškim napadom. Na ta način da bo dosegel utrujenost grških čet, nakar da bodo italijanske čete prešle v ofenzivo. Sicer pa pravi italijansko vojno poročilo, da ni bilo na fronti nobenih posebnih sprememb.

Grško poročilo znova poroča o manjših lokalnih uspehih. Pri zavzetju neke postojanke na nož so grške čete našle med mrtvimi italijanskimi vojaki tudi trupla 20 italijanskih častnikov.

Nemški bombniki so že tretjo noč po vrsti bombardirali angleško pristanišče Swansea. **Angleška letala** pa so bombardirala Wilhelmshafen, Emden, Porurje ter pomorska oporišča.

Denarstvo

Tečaji so se okrepili

Tečaji drž. vrednostnih papirjev so pretekli teden napredovali, kakor kažejo naslednje številke:

	14. 2.	21. 2.
2·5% vojna škoda	477·50	480·50
7% investicijsko	101·—	101·—
6% begluške	85·—	86·25
6% dalmatinske	79·50	81·25
6% gozdne	79·50	81·—
7% Blair	103—	103·50
8% Blair	107·—	110·—
7% Seligman	102·—	103·—

Na deviznih borzah je bil zelo velik promet, v Zagrebu za več ko 80, v Beogradu pa za več ko 66 milijonov din. Ena tretjina prometa je bila v svobodnih devizah.

Mednarodni devizni trg

Na njujorški borzi se je zopet pokazala dispariteta med uradnim borznim tečajem za Curih (23·23) in svobodnim (23·34), kar dokazuje, da so bili zopet likvidirani veliki zneski švicarskih terjatev. Britanski funt je pretekli teden trikrat nazadoval, vendar pa ni prestopil spodnje meje 4·02½.

Na švicarskem deviznem trgu je bil razvoj mnogo bolj živahen. Zlasti se opaža dvig britanske devize, dočim je Lyon znova nazadoval. Dvig funta je baje posledica, ker se del švicarskih terjatev spreminja v funte. Gibanje tečajev kažejo naslednje številke:

	14. 2.	21. 2.
Pariz	7.875	7·60
London	16·10	16·875
New York	4·31	4·31
Milan	21·275	21·70
Berlin	172·50	172·50

Na švicarskem valutnem trgu je bil položaj bolj miren. Francoski frank se je okrepil od 2·55 na 2·625 šv. fr. za 100 fr. frankov. Funt je ostal nespremenjeno na 8·—. Nemška reg. marka je nazadovala od 61·50 na 61, trgovska pa od 27·25 na 26·25.

*

Angleški strokovni listi poudarjajo kot zelo značilen pojav, da se je dvignil tečaj raznih vrednostnih papirjev onih držav, ki so pod okupacijo. Tako se je tečaj 4% belgijskega drž. posojila dvignil od 42 na 66 funtov, ker mislijo lastniki tega posojila, da so belgijske rezerve v Angliji zadostne za kritje tega posojila. Zanimanje za ta papir je naraslo, ko se je Belgijski Kongo priključil državam, ki so vezane na funt. Češkoslovaško 8% posojilo se je dvignilo od 26 na 32½. Tudi delnice francoskih železnic so se dvignile.

Za 100 milijard frankov zlata Francoske banke je bilo spomladi 1940. prepeljano v tujino, in sicer za 60 milijard v USA, za 40 milijard pa v Dakar. Baje je v tem tudi eden vzrokov, da je gen. De Gaulle napadel Dakar. Iz Dakarja je bilo nekaj zlata prepeljano v Južno Ameriko, da bi se z njim plačal nakup živil za Francijo. Od 60 milijard, poslanih v USA, je bilo 12 milijard belgijska last in teh 12 milijard je washingtonska vlada zaplenila na zahtevo belgijske vlade v Londonu.

140.145 ton našega trg. ladjevja izgubili med vojno

Kakor vse trgovske mornarice po svetu, tako je tudi naša težko prizadeta od sedanje vojne. Posebno pa je bila zadeta, ker je velik del naših ladij navezan na plovbo izven Jadranskega morja, in sicer koncem l. 1939. od 596.715 ton naših ladij celih 585.692 ton. Druga velika težava je v tem, ker morajo naše ladje pluti skozi vojne cone ter prenašati blokado in kontrolo obeh vojskujočih se skupin. Posledica tega je, da naše ladje ne morejo prihajati v naša pristanišča, da tudi ni tujih ladij in da je ustavljen ves čezmorski izvoz in uvoz, ter da se je nehal tudi pomorski tranzitni promet. Naša pristanišča so zato danes skoraj mrtva in navezana le na malenkostni obalni promet.

Statistični podatki jasno dokazujejo, kako silno je vojna škodovala naši trgovski mornarici. Naša trgovska mornarica je imela pred vojno skupno 93 ladij, od teh za oceansko plovbo 79 in za plovbo po Sredozemskem morju 14 s skupno 585.692 ton nosilnosti. Vse te ladje so bile zaposlene po vseh morjih, velik del njih pa je redoma prihajal v domača pristanišča. Od izbruha vojne pa se je vse silno spremenilo. Nekatere ladje so bile prodane, nekatere so bile potopljene, da je naša trgovska mornarica prav znatno oslabljena.

Prodane

so bile naslednje ladje:

	brt. reg. ton	nosilnost t
»Kraljica Marija«	10.382	7810
»Princeza Olga«	8.480	6000
»Boka«	5.399	8150
»Milina«	6.348	9650
»Kotor«	3.564	6050
»Balkan«	4.120	7530

Pripomniti se mora, da je bila prodaja »Kraljice Marije« in »Princeze Olge« absolutno koristna, prodaja ostalih ladij pa edini izhod, da se reši premoženje.

Zaradi nesreč na morju

sta bili izgubljeni dve ladji, in sicer:

»Vidovdan«	5581	8725
»Srebreno«	3304	5800

Potopljene

so bile naslednje ladje:

»Slava«	4449	7500
»Labud«	5384	8700
»Carica Milica«	6390	9950
»Rad«	4210	7600
»Vido«	1909	3700
»Orao«	5135	8250
»Ivo Račić«	3718	6560
»Izgled«	4303	7770
»Preradović«	5340	8750
»Korena«	5423	8600
»Četvrti«	1217	3200

Skupno je torej izgubila naša trgovinska mornarica 19 ladij s 140.145 t nosilnosti. Če se k temu prišteje še parnik »Durmitor«, ki se pogreša od septembra lani (imel je 5623 brt. reg. ton in 9400 + nosilnosti), potem se je izguba naše trgovinske mornarice zvišala na 20 ladij s skoraj 150 tisoči ton nosilnosti ali za več ko eno četrtino.

Naša trgovinska mornarica pa je doživela še druge udarce. Od začetka vojne pa do danes je bilo vedno po kakih 10 ladij v razpremi, prav toliko pa prisiljenih, da so brez posla, deloma ker so se morale zadržati v tujih pristaniščih, deloma zato, ker so se morale zaradi nevarnosti zateči v pristanišča, deloma pa tudi zaradi težav s posadkami itd. Danes je v naših pristaniščih v razpremi 11 ladij, v tujih pristaniščih pa samo ena (»Ante Matković« 3270 oziroma 3800 t). Skupno je v razpremi ladij z 32.286 ton nosilnosti.

Zaustavljene in nezaposlene

v tujih pristaniščih so naslednje ladje:

»Lina Matković«	2325	3400
»Jurko Topić«	5160	8250
»Olga Topić«	4375	8105
»Njegoš«	4376	7510

Če še vse te ladje prištejemo k izgubljenim, se zviša izguba ladij na približno 200.000 ton nosilnosti. **Za več ko eno tretjino se je torej v vojni zmanjšala naša trgovinska mornarica.**

Naše trgovinske ladje so danes zaposlene večinoma v oceanih. V Sredozemskem morju jih je le malo. Šest naših ladij je v službi Švice in prevaža za Švico iz čezmorskih dežel živila in surovine.

Zelo narasli stroški.

Danes je kalkulacija o rentabilnosti trgovske ladje zelo težavna, ker stroški stalno rastejo.

Tako se je normalno zavarovanje podražilo za 50%. Za pot iz Amerike v Sredozemsko morje velja vsako potovanje 7·3% vse vrednosti ladje. Za pot iz Amerike na Japonsko se zniža ta odstotek na 2·5%.

Cene premogu so se zvišale za 300%, plače in nagrade posadki za 400%, a so še v nadaljnjem dvigu. Popravila so se podražila trikratno, upravni stroški pa celo petkratno v primeri s predvojno dobo.

Temu primerno so se zvišale tudi prevoznine. Za prevoz žitaric je bila vedno odločilna Južna Amerika. Pred vojno je veljala prevoznina 20 šilingov, danes pa znaša 23 do 25 dolarjev za eno tono. Za Sredozemsko morje je veljala prevoznina pred vojno 25 šilingov, danes pa velja 40 dolarjev, skoraj sedemkrat toliko. Za prevoz lesa iz Jadranskega morja v Anglijo se je prej plačalo 18 šilingov, sedaj se mora plačati 19 dolarjev, za konopljo prej 30 šilingov, sedaj 40 dolarjev za tono itd.

Pred važnimi lesnimi pogajanji

V Beogradu je bila pretekli teden seja Stalne delegacije lesnega gospodarstva Jugoslavije. Na seji so se razpravljala predvsem vprašanja, ki so važna z ozirom na **naša bližnja pogajanja z Nemčijo, Italijo in Španijo.**

Zlasti pa se je govorilo o sestanku Jugoslov. nmškega odbora za les, ki bo **20. marca v Dubrovniku.** Sestanek bo v Dubrovniku, ker bi nemški delegati radi obiskali Dalmacijo. Predvsem se bo na sestanku govorilo o cenah. Znano je, da so cene lesa v stalnem dvigu in da so zato komaj dogovorjene cene praktično neporabne, ker naši izvozniki po teh cenah ne morejo lesa dobavljati. Zato nikakor ni v korist lesni trgovini, če se cene določijo kar za pol leta naprej.

Nadalje pa se bo na sestanku v Dubrovniku razpravljalo tudi o naših lesnih kontingentih.

Mnogo se je govorilo na seji Stalne delegacije tudi o pogajanjih, ki bodo **koncem marca v Rimu.** Našo delegacijo bo vodil pomočnik trg. ministra dr. Sava **Obradović,** člani pa bodo dr. **Belin,** dr. **Bićanić** in za bansko upravo v Zagrebu dr. inž. Cabas. Lesno gospodarstvo naravno zahteva, da bodo tudi njegovi zastopniki v delegaciji. Čudno je, da se mora takšna zahteva sploh šele postavljati.

Pri pogajanjih se bodo določili novi kontingenti za naš les. Govorilo se bo tudi o tem, da se sedanji kontingenti premalo izkoriščajo. Naša delgacija bo nadalje predložila, da se zmanjša izvoz našega celuloznega lesa.

Na seji Stalne delegacije se bo razpravljalo tudi o naših **gospodarskih odnošajih s Španijo.** Predvsem se je poudarjalo, da je treba že enkrat ukreniti potrebno, da pridejo naši izvozniki do svojih, že pred leti zamrzlih terjatev v Španiji v višini do 50 milijonov din. Prišle so že vesti, da se nameravajo te terjatve zapleniti. Sedaj menda naši pristojni krogi vendarle nameravajo rešiti vprašanje teh terjatev, hkrati pa tudi vprašanje obnove trgovinskih odnošajev s Španijo. Do tedaj je trgovinska izmenjava s Španijo čisto prekinjena.

Tudi o naši trgovini s **Švico** se je govorilo na seji Stalne delegacije.

Končno se je govorilo o novem pravilniku za industrijske železnice, ki med drugim določa, da morajo te železnice ustaviti obratovanje ali pa odstopiti drugim, da se poslužujejo industrijskih železnic, in sicer proti odškodnini, ki jo določi gen. direkcija železnic. Zastopniki Stalne delegacije so zaradi tega vprašanja obiskali tudi železniškega ministra inž. **Beslića,** ki je pokazal popolno razumevanje za vse vprašanje. Zato je upanje, da se bo pravilnik spremenil.

V gostilni in restavraciji
zahtevajte vedno izrecno
Rogaško mineralno vodo
Ona Vam na prav prijeten način pospešuje prebavo in Vaš organizem Vam bo za to hvaležen.
Rogaška slatina

Čitajte »Trgovski list«!

Amerika na prehodu

Ch. A. in M. B. Beard

Apel na najvišjo oblast

(Nadaljevanje.)

Gospodarski del republikanskega programa se je obračal predvsem na male podjetnike. Republikanci so smatrali, da je dotedanja razdelitev bogastva in dohodkov pravilna in trajna. Obljubljali pa so vladno zaščito proti tuji konkurenci in svobodnost zasebnega podjetništva v mejah carinskih pregraj. Obljubljali so strogo izvajanje vseh zakonov proti monopolu in trustom.

V kmetijstvu so obljubljali povečanje ploskve za javno uporabo, pomoč pri uvajanju novih kultur, zaščito pred tujim tekmovanjem, kot zasilni ukrep pa državne podpore, kolikor bi bilo skladno s proračunom, obilo kreditov za kmete po obrestni meri, ki bi bila tako nizka kakor za druge industrije, spodbudo za prodajne zadruge itd. V vsem tem se niso dosti razlikovali od New Deala, večja razlika je bila samo v tem, da so republikanci obljubili vladno pomoč pri prodaji presežkov v inozemstvo in zagovarjali pri iskanju tujih trgov izbiro, kar je bilo v nasprotju z načelom največjih ugodnosti nekaterim državam (preferenčni sistem).

Delavstvu so republikanci ponavljali svoje stare obljube: zaščito ameriških mezd proti konkurenci izdelkov iz dežel z nižjimi mezdami, od New Deala pa so prevzeli frazo o kolektivnih pogajanjih. Zaščititi se mora pravica delavstva, da »se organizira in kolektivno pogaja po predstavnikih, ki si jih samo izbere, brez vmešavanja s katere koli strani«. Besede so se zdele dovolj jasne. Toda v resnici so bile dvoumne. Besede »brez vmešavanja s katere koli strani« bi mogle biti naperjene tudi proti Ameriški delavski zvezi ali proti Odboru za industrijsko organizacijo (J. Lewisovemu). To razlago je še podpiral naslednji stavek, ki je obljubljal, da »bo preprečil državnim uradnikom izvajati avtokratično oblast nad delavstvom«. To bi lahko pomenilo člane Zveznega odbora za ureditev delovnega razmerja pri izvrševanju Wagnerjevega zakona. Demokrati so seveda opozarjali delavstvo na te dvoumnosti republikanskega proglasa.

Tudi republikanska stranka je morala priznati, da je do neke mere potrebna vladna pomoč pri preskrbi nezaposlenih in na splošno vseh siromašnih. Tako za starostne pokojnine kakor tudi za brezposelnostno zavarovanje naj bi zvezna vlada dala posameznim državam pobudo za pravično in praktično ureditev. Upravo podpor naj bi prevzele nepolitične krajevne organizacije. Zvezna javna dela naj bi se ločila od podpor in državne in krajevne uprave bi morale kriti del stroškov.

V denarstvu so zastopali republikanci mnenje, da je na vsak način treba ohraniti zdravo valuto. Proračun naj bi se uravnaval ne s povečevanjem davkov, temveč z zmanjšanjem izdatkov. V zunanji politiki so se izjavili republikanci za obvarovanje miru s tem, da se ne sprejmejo nobene obveznosti nasproti tujim državam, ki bi jih utegnile zaplesti v vojno, in da se bodo potrudili izterjati vojne dolgove izza zadnje svetovne vojne.

Na podlagi tega programa je bil imenovan guverner Landon za predsedniškega kandidata in polkovnik Frank Knox, časnikar iz Chicaga za podpredsedniškega kandidata.

*

Demokratski konvent se je sešel šele pozno junija v Filadelfiji. Kot vladajoča stranka so demokrati v svojem proglasu predvsem hvalili svoja dela. Kot svoja vodilna načela so postavili zahtevo, da mora vlada neizogibno prevzeti nekaj obveznosti do svojih državljanov, in sicer: 1. zaščito družine in doma; 2. ustvaritev demokracije enakih možnosti za napredovanje vsem ljudem; 3. pomoč tistim, ki jih je zadela kaka nesreča. Skladno s tem načelom so izjavili, da hočejo nadaljevati socialno in gospodarsko politiko New Deala. V zunanji politiki se njihov program ni razlikoval od republikanskega.

Najvažnejše vprašanje pa je bil, čeprav je ostajal v ozadju, spor z Vrhovnim sodiščem. Vrhovno sodišče je bilo postavilo pregraje proti izvajanju zvezne oblasti. Zoper to so navajali demokrati: »Vemo, da ni mogoče, da bi 48 ločenih državnih zakonodaj, 48 ločenih državnih uprav in 48 ločenih državnih sodišč primerno rešilo vprašanja suše, peščenih viharjev, poplav, minimalnih mezd, maksimalnega delavnika, otroškega dela in delovnih pogojev v industriji in monopolistične in krivične prakse v poslovnem življenju. Transakcije in dejanja, ki nujno presegajo meje posameznih držav, zahtevajo, da jih obravnavajo tako države kakor tudi zvezna vlada. Poskušali smo in bomo še dalje poskušali rešiti te probleme z zakonodajo v okviru ustave. Če bi se pa ti problemi ne dali uspešno rešiti z zakonodajo v okviru ustave, se bo poiskal dodatek (amandma), ki bo jasneje razložil ustavo... Tako se želimo držati črke in duha ustave.«

Še bolj jasno ko proglas je razložil stališče demokratske stranke senator Alben Barkley, začetni govornik na demokratskem konventu. Izjavil je, da so razveljavljeni zakoni bili sprejeti v pomoč delavstvu, kmetijstvu in poštenemu poslovanju in da so bili ti zakoni »zavrženi po tehničnem pikolovstvu in uporabljanju zastarelih gospodarskih predsodkov pri razlagi ustave«. Opozarjal je na dejstvo, da se devetorica sodnikov skoraj nikoli ni mogla zediniti za razlago ustave. Zgodilo se je, da je pet sodnikov ocenilo zakon kot neustaven, medtem ko so mu ostali štirje, prav tako učeni, priznali ustavnost. Ni mogoče zahtevati, da ljudje verujejo v nezmotljivost vsakokratne večine. O tem, ali je sodišče vzvišeno nad vsako kritiko, je senator Barkley zbral nekaj primerov iz zgodovine. Slavni državniki, kakor Jefferson, Andrew Jackson, Lincoln in Theodore Roosevelt niso mislili tako.

(Dalje prihodnjič.)

Blagovna tarifa se namerava povečati za 5%

Gen. direkcija drž. železnic je sklicala za 5. marec sejo tarifnega odbora. Na seji bo predložila gen. direkcija linearno zvišanje železniške blagovne tarife za 5%. Če se bo ta predlog sprejel, in verjetno je, da se bo to zgodilo, se bodo morale dvigniti tudi cene vsemu blagu. Če se bo na ta način podraževalo blago, potem pač ni nobenega upanja, da bi cene padle, in naj se izda še tako mnogo in še tako strogih predpisov.

Kako se bo rešilo vprašanje izvozniških zajednic

Po konferenci z zastopniki gospodarskih organizacij glede ustanovitve uvozniških in izvozniških zajednic so bila številna posvetovanja, da se prvotni načrt prilagodi zahtevam gospodarstva. Sama misel o ustanovitvi teh zajednic pa še vedno ni opuščena, čeprav je doživela ta misel na zadnji beograjski konferenci zelo težko kritiko. Sodi se, da sta sedaj dve možnosti: da se ves načrt o teh zajednicah temeljito spremeni z upoštevanjem od organizacij navedene kritike ali pa se bo vse vprašanje rešilo tako, da se bodo obstoječe gospodarske organizacije bolj izkoristile za koordiniranje dela in odnošajev med pristojnimi oblastmi in gospodarstveniki.

Tovarnam špirita primanjkuje surovin

Na Hrvatskem je zaradi pomanjkanja surovin oz. koruze že šest tovarn za špirit ustavilo obratovanje, verjetno pa še štiri. To pomanjkanje surovin je v glavnem posledica preveč komplicirane uprave. V Beogradu in Zagrebu se sicer kaže dobra volja — tako se vsaj poroča — da se to vprašanje ugodno in hitro reši. Toda predpisi ostajajo predpisi. Tovarna mora dobiti najprej dovoljenje za nabavo koruze, potem odobritev od Prizada, nato Pogoda, a administrativno procedure s tem še niso končane. Večkrat je potrebnih več tednov, da se posel opravi. Je pač preveč in premalo dirigiranega gospodarstva.

Vojna naročila v U. S. A.

Nizozemska banka »Rotterdamsche Bankverenigung« objavlja v svojem poročilu obširno poročilo o sklenjenih zaključkih za dobavo vojnega materiala v U. S. A. Po tem poročilu dosega skupna vsota naročil **9.12 milijarde dolarjev**, kar je znatno nad 500 milijard din. Od vsote gre za nove ladje 4,3 milijarde, za letala 1,46, za avtomobile in motorje 0·5, za stroje 0·12 milijarde dolarjev. Čista vojna industrija je dobila naročil »samo« za 330 milijonov dolarjev. Tekstilna industrija je dobila naročil za 110, tovarne elektrotehničnih aparatov za 86 milijonov dolarjev itd. Od vse velikanske vsote 9.12 milijarde gre skoraj 1300 milijonov din za zgraditev novih fabričnih poslopij.

Iz tega se vidi, da bo vsa ameriška industrija od vojnih dobav dobro živela in da se bo industrijska zmogljivost Amerike neverjetno povečala.

Zunanja trgovina

V Beogradu je bila v nedeljo skupna seja jugoslovansko-bolgarskih zbornic v Beogradu in Sofiji.

Prizad je kupil na Bolgarskem 100 vagonov pšenice, v nadomestilo pa bo dobavil Bolgarski modro galico.

Delež surovega masla, ki ga dobi vsaka oseba, so v Angliji podvojili, ker je surovega masla zadosti.

Pet največjih ameriških tvornic pnevmatike je sklenilo, da na evropski kontinent ne bodo več izvažale gumastih izdelkov. To bo zlasti zadelo zasedene države, ker so tu zaloge itak majhne.

Na izvoz hmelja so le začeli misliti

Svet za zunanjo trgovino je v petek obravnaval vprašanje organizacije hmeljskega izvoza. V debati se je konstatiralo, da se ni pri nas posvečala zadostna skrb izvozu hmelja. To je imelo za posledico, da so kupovale naš hmelj druge države, ki so prodajale z velikanskim dobičkom naš hmelj naprej na čezmorske trge. Na seji se je nadalje ugotovilo, da je v naši državi še okoli 2200 ton hmelja, od tega 1200 ton prve kakovosti. Od te količine odpade na Slovenijo 1000 ton. Najbolj resni kupci našega hmelja, ki bi plačali hmelj v svobodnih devizah so Združene države Sev. Amerike in Sovjetska Rusija. So pa tudi še nekateri drugi trgi, ki bi mogli konsumirati manjše količine našega hmelja. Na podlagi rezultatov debate se je sklenilo, da se predlaga direkciji za zunanjo trgovino, naj takoj ukrene potrebno, da se to vprašanje čim prej reši. To je zlasti potrebno zato, ker je nevarnost, da mine sezona in da se hmelj ne bo mogel več prodati. Proizvajalci bi imeli v tem primeru veliko škodo in bi izgubili velike vsote denarja.

Upajmo, da se bo direkcija te naloge temeljito lotila. Vsekakor pa bi bilo edino pravilno, da bi **Prizad odkupil od proizvajalcev hmelj**, ker bi Prizad s svojimi bogatimi fondi pač laže počakal na denar kakor pa proizvajalci. Če se je tako širokopotezno pomagalo žitnim producentom, se bi moglo tudi hmeljskim.

Navodila za izvajanje naredbe

o razdeljevanju surovih kož

»Službene novine« z dne 20. februarja so objavile naslednje navodilo urada za kontrolo cen o izvajanju naredbe o razdeljevanju surove kože:

I. Vse osebe, ki so zavezane na prijavljanje zalog surovih kož, morajo po stanju vsakega 1. in 15. v mesecu prijaviti zaloge. Prijava mora vsebovati naslednje podatke:

1. koliko kilogramov imajo goveje in bivolske surove kože, posebej za kože do 20, do 30 in nad 30 kg teže za kos,
2. koliko kilogramov imajo surove telečje kože,
3. koliko kosov imajo surove konjske kože,
4. koliko kilogramov imajo suhe goveje kože, brez ozira na težo posameznega kosa,
5. koliko kg imajo suhe telečje kože,
6. koliko kg imajo suhe čoklovine.

II. Prva prijava v smislu tega navodila se mora predložiti v roku 8 **dni po objavi tega navodila** (t. j. 28. februarja), nadaljnje prijave pa vsakega 1. in 15. v mesecu, najkasneje pa do vsakega 3. in 18. v mesecu. Prijave se morajo poslati priporočeno uradu za kontrolo cen v Beogradu, vogal Prestolonaslednikovega trga in ulice Kr. Aleksandra.

III. Vse tovarne, ki predelujejo kožo, morajo v roku 8 dni po objavi tega navodila vsaka za sebe prijaviti uradu za kontrolo cen s priporočenim pismom naslednje:

1. koliko imajo surove kože in kje se nahaja. Prijava se mora sestaviti v smislu tega navodila toč. I.,
2. kakšne neizvršene obveznosti imajo za izvršitev naročil državnih oblasti in zasebnikov. Te obveznosti se morajo dokazati s potrjenimi dokumenti v prepisu.
3. Kolika je njih povprečna mesečna potreba na surovih kožah.

IV. Združenja obrtnikov-predelovalcev surove kože morajo v 15 dneh po objavi tega navodila vložiti na urad za kontrolo cen v Beogradu kolektivno prijavo, iz katere mora biti razvidno naslednje:

1. Kakšna količina surove kože in kakšne vrste je mesečno potrebna za vsakega člana združenja posebej. Na koncu se mora navesti rekapitulacija potrebne količine za vse člane dotičnega združenja. V prijavi se mora navesti samo dejanska potreba.
2. Kakšne so skupne obstoječe zaloge surove kože in za kateri čas zadostujejo za normalno poslovanje članov tega združenja. Popis zalog se mora podati tako, kakor je navedeno pod toč. I. tega navodila z natančno navedbo, s kakšno zalogo razpolaga vsak član.
3. Koliko ima dotično združenje članov, ki se aktivno bavijo s predelovanjem kože, z natančnim popisom vseh članov in navedbo njih naslova.

V. Osebe, ki ne bi postopale po toč. III. in IV. tega navodila, se ne bodo upoštevale pri razdeljevanju surovih kož. Prijavljene zaloge se bodo razdelile samo med one, ki so postopali v smislu tega navodila.

VI. Vsa pojasnila glede razdeljevanja surovih kož bo dajal urad za kontrolo cen.

»Službeni list«

kr. banske uprave dravske banovine z dne 22. februarja objavlja: Uredbo o avtentičnem tolmačenju odst. 1. čl. 6. uredbe o spremembi zakonskih predpisov, ki se nanašajo na prejemke drž. upokojencev — Carinsko oprostitev gnojilnih snovi — Naredbo o spremembah in dopolnitvah naredbe o kontroli uvoza premoga, koksa in briketov — Odredbo glede držav, okuženih z rastlinskimi boleznimi — Pooblastitev osrednje uprave za posredovanje dela, da izdaja poslovne knjižice za nekatere kategorije delavcev in nameščencev — Pravila o internatih rudarskih šol — Čin raznih šol in tečajev — Maksimiranje cen bombaževi preji.

Občni zbori

XV. redna skupščina zadruge **Kmetski hranilni in posojilni dom** v Ljubljani bo v sredo 5. marca ob pol. 4. popoldne v zadružnih prostorih.

Seja glavnega odbora Zveze trgovskih združenj

za dravsko banovino bo v četrtek dne 27. februarja 1941. ob 10. uri dopoldne v Ljubljani, v sejni dvorani Trgovskega doma, Gregorčičeva ulica št. 27.

Dnevni red:

1. Poročilo predsednika.
2. Razprava o nedeljskem počitku.
3. Sklepanje o kraju in času zvezne skupščine.
4. Sestava kandidatne liste za zvezno skupščino.
5. Slučajnosti.

Prosimo vse člane glavnega odbora, da se seje zanesljivo udeleže.

Zveza trgovskih združenj dravske banovine v Ljubljani.

Predsednik: **Stane Vidmar** s. r.
Tajnik: **Dr. Ivko Pustišek** s. r.

Naročajte in širite „Trgovski list“!

Doma in po svetu

Vesti o bližnji koncentraciji, ki naj bi se izvedla z rekonstrukcijo vlade, so po poročilih nekaterih listov brez vsake podlage. Vladni listi naglašajo, da sedaj sploh ni čas, da bi se delali kakšni strankarsko politični dogovori.

Zun. minister dr. Cincar-Marković odpotuje 26. februarja v Budapešto. Njegovemu prihodu pripisujejo madžarski listi velik pomen ter naglašajo, da so tudi v Berlinu zadovoljni, ker so se odnošaji balkanskih in južnovzhodno evropskih narodov zboljšali.

K imenovanju dr. Ivkovića za podbana Hrvatske je izjavil senator in glavni tajnik SDS **Kosanović**, da se je to imenovanje zgodilo v soglasju s tradicijo, da je ban Hrvat, podban pa Srb. To imenovanje je v interesu Srbov in Hrvatov v banovini. Vsi nasprotniki sporazuma so hoteli izkoristiti nekdanje nasprotje med Srbi in Hrvati. Zato je pravilno, da je bil imenovan za podbana član SDS, ki se je vedno borila za sporazum in za iskreno sodelovanje s Hrvati. Zato je tudi prav, da je propadel predlog, da bodi podban nevtralna osebnost. Potrebno je, da pride do polnega izraza politika sporazuma in zato je pravilno imenovanje dr. Ivkovića za podbana.

Madžarski prosvetni minister Homan se je na povratku iz Sofije ustavil v Beogradu, kjer je gost prosvetnega ministra dr. Kreka.

Bivši nemški poslanec dr. Kraft, ki je bil že pred precej leti popolnoma izrinjen iz nemških političnih organizacij, se zopet vrača v politično življenje.

V Beogradu se mudi načelnik nemškega ministrstva za prehrano dr. Walter, ki uživa posebno zaupanje maršala Göringa. V Beograd je prišel zaradi rešitve nekaterih gospodarskih vprašanj. Minister dr. Andres je priredil njemu na čast banket.

Kmetijski minister dr. Čubrilović je sprejel v svojem kabinetu načelnika dr. Waltra.

»Toti list« v Mariboru je bil ustavljen. List je užival v javnosti mnogo simpatij.

Deputacija Madžarov je obiskala bana dr. Kijurino v Novem Sadu ter mu izročila spomenico madžarske manjšine, ki navaja razne prosvetno-kulturne želje ter zahtevo, da bi bila v občinskem svetu zastopana sorazmerno svojemu številu.

Kulturbund bo zgradil v Novem Sadu nemško bolnišnico. Svet je dobil od občine namesto po 1000 le po 250 din za m². Prvotno zahtevo, da mora biti v bolnišnici 10 postelj za druge narodnosti, je občina sedaj reducirala na polovico.

V Beogradu je izšel nemški koledar, ki med drugim navaja, da živi v Beogradu 12.000 Nemcev in da je Beograd po številu Nemcev največje mesto v Jugoslaviji.

Banska oblast je potrdila proračun občine Split v višini 36 milijonov din.

Zaradi uspeha modne revije berlinskih modelov, ki jo je priredila v Zagrebu zveza hrvatskih obrtnikov, se bo sedaj priredila v Zagrebu še revija budimpeštanskih modelov.

Zaradi podražitve pogonskega materiala in režije so začele elektrarne zviševati ceno električnemu toku.

Monopolska uprava je sklenila, da poveča proizvodnjo soli v Ulcinju za eno tretjino. Že davno bi se moralo to zgoditi.

Ustanovila se je d. d. Kemično-farmacevtski laboratorij »Zdravje« v Beogradu z glavnico 1 milijona din. Družba bo izdelovala zdravila, droge in kemikalije.

Industrija nogavic in pletenin v Beogradu je zvišala delniško glavnico od 5 na 10 milijonov din.

Ban dr. Šubašić je odredil, da morajo vsa podjetja, važna za narodno obrambo pošiljati na zahtevo svoje podatke edinole gospodarskemu institutu banovine Hrvatske. Niti ena druga oblast, društvo ali zasebnik ne sme zbirati teh podatkov brez prejšnjega dovoljenja banske oblasti.

Kartel železarn je predložil vlogo, da se zviša cena železa za 0·70 din pri kg, ker se je podražilo staro železo.

Bivši španski kralj Alfonz XIII. je umrl v Rimu. Rodil se je leta 1888. v Madridu. Njegov oče je umrl pred njegovim rojstvom. Njegova vladarska doba je bila polna notranjih nemirov ter je moral leta 1931. odstopiti, ko je bila proglašena Španija kot republika. Alfonz XIII. je bil zadnji španski kralj. Ob njegovi smrtni postelji so bili zbrani vsa člani kraljeve rodbine.

Švica pripravlja slovesno proslavitev svoje 650letnice.

Japonski zun. minister Macuoka je zanikal vesti, da bi japonska vlada ponudila svoje posredovanje za mir. Demanti je pač posledica popolnega neuspeha tega poskusa.

Ameriški radio poroča, da je prišel v Sofijo nemški general List, ki je vodil operacije na Poljskem. Baje bo imel general List v Sofiji tudi svoj štab.

Angleži poročajo, da na bojišču **v Libiji** ni bilo posebnih dogodkov. **V Italijanski Somaliji** ter v Abesiniji pa se angleške vojne operacije uspešno nadaljujejo. V Ital. Somaliji so angleške čete na drugem mestu prekoračile reko Džubo in zasedle mesto Džumbo, ki leži ob izlivu reke Džubo v morje. V Abesiniji je **Haile Selasije** že sestavil svojo vlado.

Angleži so začeli utrjevati otok Lemnos, ki je služil v svetovni vojni kot glavno oporišče za zavezniški napad na Galipoli. Že takrat so Angleži otok močno utrdili. Lemnos leži pred Dardanelami ter je od Soluna oddaljen 150 km, od bolgarske meje okoli 130 km, od romunskih petrolejskih vrelcev pa 480 km.

Grki zanikajo, da bi se Angleži izkrcali na otoku Lemnos.

V Rimu odločno zanikajo vesti, da bi nemška vlada začela mirovna posredovanja v Atenah.

V ameriškem senatu se pristaši vlade sploh ne spuščajo v debato z nasprotniki Rooseveltovega predloga, da bi se na ta način debata čim bolj skrajšala. Opozicionalni senatorji govore pred praznimi klopmi.

Opozicija v ameriškem senatu še nadalje napada Rooseveltov predlog. Opozicija pa je zelo neenotna. Eni predlagajo, da se dobavi Angliji orožja za 2 milijardi dolarjev na kredit. Drugi bi hoteli način podpore omejiti. Tretji so za podporo, toda šele potem, ko bodo Združene države čisto oborožene. Neenotnost opozicije ne priporoča.

200 velikih ameriških bombnikov, večinoma štirimotornih, katerih akcijskih radij znaša do 6000 km, je iz Kalifornije preletelo ves Tihi ocean in priletelo v Singapur.

Iz Vichyja se poroča, da je na meji francoske Somalije zbranih okoli 200.000 ljudi iz Abesinije, ki bi radi prešli v Francosko Somalijo. Guverner Franc. Somalije pa se temu upira, ker nima Franc. Somalija zadosti živil za tako veliko ljudi.

Člani portugalske vojne misije so prišli v London na povabilo angleške vlade, da si ogledajo angleško ureditev protiletalske zaščite.

Siam zahteva od Francoske Indokine poleg že objavljenih zahtev še 70.000 km² ozemlja. Japonska sama je opozorila Siam, naj ne zahteva preveč.

Kitajci poročajo o uspešnih bojih na južnem in severnem bojišču.

Japonska vlada je začela neko mirovno akcijo, ki pa se je hitro končala v pesku, ker so tako iz Nemčije ko tudi iz Anglije to posredovalno akcijo odklonili.

Poseben odposlanec siamske vlade je prišel v Moskvo, da doseže normaliziranje diplomatskih in trgovinskih odnošajev Siama s Sovjetsko unijo.

Nemška vlada je ponudila španski vladi, da pošlje posebne tehnične čete, da popravijo škodo v Santandru. Španska vlada je nemško ponudbo sprejela.

Že v 24 urah barva, plesira in kemično snaži obleke, klobuke itd. Škrobi in svetlolika srajce, ovratnike in manšete. Pere, suši, monga in lika domače perilo

tovarna JOS. REICH

Poljanski nasip 4-6. Šelenburgova ul. 3

Telefon št. 22-72.

Okrožni urad za zavarovanje delavcev v Ljubljani opozarja delodajalce,

da so v prejšnjem mesecu dostavljeni plačilni nalogi zapadli v plačilo. Prispevki morajo biti poravnani v osmih dneh po prejemu plačilnega naloga!

Za čuvanje pravice zavarovancev do pokojnine je potrebno, da so zavarovalni prispevki **dejansko plačani!**

To opozorilo je smatrati kot opomin! Proti delodajalcem, ki ne bodo poravnali prispevkov, mora urad uvesti prisilno izterjavo brez predhodnega opomina. Urad izvršuje važne socialne dolžnosti, ki ne dopuščajo odlašanja.

Izdajatelj »Konzorcij Trgovskega lista«, njegov predstavnik dr. Ivan Pless, urednik Aleksander Zelenikar, tiska tiskarna »Merkur«, d. d., njen predstavnik Otmar Mihalek, vsi v Ljubljani.